

Ք.

**ԶԱՅՆԱԳՐԵԱԼ ԻՄԱՆԱԿԱՆՆ ԵՒ ԴՊՈՐ-
ՅԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԱՐԱՆ.—**Առօրտառարից
Գեորգ Մ. Գասապեան երաժիշտ-ուսուցիչ,
Պապուտա, Տպգր. Նուագ, Պէյրուք, 8⁰ էջ 26,
15 Ս. Գ.

Պապուտայի երաժիշտ ուսուցիչ Գ. Գասապեանին,
մանկապարտէզի յատուկ, երաժշտական ժայնակի-
շերով հրատարակած **Նոր Երգարանը** տեսայ, շատ
նպաստակարար գտայ զայն: Ի հարկէ անոր պա-
րունակած 17 հատ մանկական երգերուն յորին-
ուածքի մասին ոչինչ ունիմ բռնիք, որովհետեւ
սեւէ երգի մը եղանակին յորինուածքը երաժիշտին
կարողութենէն ու ծաշակէն կախում ունի, կը բաւէ
որ անիկա արուեստին կանոններուն դէմ մեղա-
նաժ չըլլայ: Այսու ամենայնիւ Գ. Գասապեան ան-
շուշտ պիտի ներէ ինձ եթէ պզտիկ դիտողութիւն
մը բնեմ:

Յայտնի է թէ երաժշտական երաժշտութեան մէջ,
մարդկային ծայրի տարածութեան մասին, սեռա-
կին համեմատ, որոշ սահման մը գծուած ըլլալով,
սեւէ երգ բոտ այնմ կը ծայնագրուի ու կ'երգուի,
արուեստը չի թոյլատրեր սոյլ որոշեալ սահմանէն
դուրս ելնել: Գ. Գասապեան զփոխաւարար այս
պարագան պէտք եղած կարեւորութեամբ նկատի
չէ առած. վասն զի երգերէն շատերը մանուկնե-
րու կողմէն երգուելիք բօնէն բարձր գրուած են,
անանկ որ մանկապարտէզայնութիւն երբ, իր ձեռ-
քը ունեցած ծայնագրեալ տեսքին համաձայն, զա-
նոնք երգիտնի վրայ կամ **սխալագօնէ** մը առաջ-
նորդուած երգիւ աչյ մանուկներու, պիտի տես-
նուի որ, եթէ ոչ անկարելիութեան, գոնէ ամենա-
մեծ յղճութեան մը առջեւ պիտի դնէ զանոնք, չա-
փէն տակի պոռագնելով: Թերեւս բոտի թէ այդ
պարագային պէտք է **բարձրագէ** ընել երգերը. բայց
սակա ալ անիրաւ պահանջում մը եղած կ'ըլլայ.
վասնզի ուսուցչութիւն կրնայ զօրաբարութեան են-
թարկուել **բօն** իշնցնել ուզած ասան: Հետեւաբար
երգերը պէտք է ծայնագրել այնպիսի յարմար **բօ-
նով** որ որ **թէ** բարձրագոյնի տեղի չմնայ եւ
թէ աշակերտը կարենայ առանց նեղուելու երգիլ.
որովհետեւ պոռալը երգիլ չէ:

Կը շնորհաւորեմ Գ. Գասապեանը մանկապար-
տէզներու յատուկ իր այս շատ օգտակար ու յանձ-
նարարելի աշխատութեան համար:

ԼԵՒՈՆ Մ. ԶԻՆԿԻՐԵԱՆ

Յ.

Ազգան Վանդառականին կատիր կամ Յա-
կորոս Ազա (Կատակերգութիւն երկու արար).
գրեց՝ Միւր. Ս. Նանարեան, Տպգր. Տէր-Յով-
հաննէսեան եւ Ուզունեան, Պէյնեան, Պէյ-
րուք 8⁰ էջ 20.—գին 3 Ժանգ:

Կատակերգութիւն մը կարգաւոր պիտի վըն-
տուէ անոր մէջ բնական արհեստին հետ զրական
արժանիք մը, եւ ներկայացնողն ալ տեսարաննե-
րու պէտքիսութիւններ, սրամիտ եւ կոկիկ արտա-
յայտութիւններ եւ կրթիչ զատ մը:

Այս կատակերգութեան հեղինակը կրնանք ը-

սել թէ քնաւ կարեւորութիւն չէ առած զրականին,
Թերեւս ընթերցողներէն ծիծաղ խլեն Յակորոս Ա-
զայի գաւառաբարբառով խօսակցութիւնը եւ աշխար-
հիկ լեզուով եղած խօսքերը չհասկնայ եւ անոնց
տարբեր մեկնութիւններ տալը: Բայց ասոնք ֆա-
պաղ են եւ չեն արտայայտեր մեր գաւառաբար-
բառներէն ո՛ր եւ է մէկը: Այս պատճառով աւելի
նախընտրելի պիտի ըլլար պարզ լեզուով մը գրել:

Թատերական Տիւղին համար կարեւոր է նաեւ,
բարոյական զատ մը հանել ներկայացուած ո՛ր եւ
է կատակերգութենէ. ասոր մէջ Յակորոս Ազայի ա-
զատութիւնը, անփորձ գործիչին եւ Յակորոս Ազայի
աղջկան՝ յանուն բարեփոխութեան սիրահարութիւնը
թէ եւ կերպով մը կը ծաղկուի, սակայն զփոխա-
ւարար երգակցութիւնը շատ անորոշ է, եւ այդ-
պիսով բոլոր գրումները կը մնայ տարածում:

Գովելի է Նաճարեանի սեռակը իրեն ձեռ-
նարկ, բայց տակի փափարելի էր որ մեր բններուն
վրայ երեւէին մեր կեանքին տունուած եւ մեր խի
կեանքը արտայայտող սեռաբաններ, եւ մշակուէր
Պարոնեանի եւ Օսեանի սքունսար:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Պ.

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԱՅ ՏԵՂԵԱԿՆԻՐԷ

Այս բերնու առջեւ ունինք Դպրոցատէր Տիկ-
նանց 1925-1926ի գործունէութեան տեղեկագիրը,
զոր յիշեալ Ընկերութիւնը պատիւն բրած էր մեզի
խրկիլու: Երէցեան վայելուչ ապագութեամբ ութ-
սուն երեւէ բաղկացնել խիստ շահեկան տեսքով
մ'է այն՝ որ Ընկերութեան տարեկան գործողութիւն-
ներուն պատկերը կը ցուցադրէ: Եւրոպական անթերի
կատարելութեամբ ու ամէն կողմի մանրամասնու-
թեամբ,

Կը բաւէ տկնարկ մը նետել տեղեկագրին
«պարտք»ի ու «պահանջ»ի մանրամասն հաշիւնե-
րուն՝ համոզուելու համար թէ Դպրոցատէր ի՛նչ ան-
խնայ ջանքերով կարողացած է հասնիլ այն նիւթա-
կան արդիւնաշատ աներեւակայելի վիճակին, զոր կը
յայտնէ, եւ որով իր ազգանուէր նպատակին պիտի
հասնէր լիով: Եւ յիշեալ ո՛վ պիտի երեւակայէր
թէ իր զանազան գործունի ու խելացի միջոցներով
իր ստացած գումարներուն հաշիւը կը հանի «պար-
տք»ի բաժնին մէջ 1,332,045,60 ֆրանքի, իսկ «պա-
հանջ»ի բաժնին մէջ 917,918 աճազին գումարին՝
359,777 շանժի տարբերութեամբ:

Վհատիլ չկիցող այս Ընկերութիւնը ծագում կ'առ-
նէ 1879ին, ու անկէ ի վեր անդուլ գործունէութեան
մէջ Կոստանդնուպոլսէ Սեւանի փոխադրուելով ու
զարմեալ պարագաներու բերմամբ Սեւանիկը թողով
հոս Մարտի 11 հաստատուած՝ զանապառաշ մը դրած է
իրեն. ծառայել բնագաւառի հայութեան կրթական
գործին, բնագաւառի շնչումով իր ամբողջ ուշա-
դրութիւնը դարձունել շայտատանի կրթական գոր-
ծին ստատրելու, այս մասին խորհրդակցութիւններ
կատարելով պաշտօնական անձանց եւ ազգային
մարմիններուն հետ, բնորոշ է 177 որբուհի ներ-
դրոնը արդէն ժամանած են Մարտի 11. այս որբե-
րէն ամէն մէկուն համար հոյր Խոթ Բիլիֆ պիտի վը-

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճարձ Գարիբ Կոչար միանուագ: Որբուհիք պիտի արգիլեն ձեռնու կար, զորգաշինութիւն եւ ձեռագործ: Ընկերութիւնը որ 300 որբուհիներ կը խնամէ այսօր, բանակցութիւններ կատարած է նաեւ Զ. Ս. Գ. Կ. Կեղորոնական վարչութեան պատուիրակներու հետ ու միասնաբար երկու ծրագիրներ մշակած է: Ա. Շինել տալ կեղորոնական մեծ վարժարան մը. որպէսզի աւագային հնարաւորութիւն ունենայ զայն օգտագործելու երբ իր կրթական ամբողջ զործունէութիւնը կեղորոնացեւ բուն իսկ Հայաստանի մէջ: Բ. Շինել տալ գիւղական վարժարաններ լրացնելու համար զեղբորոնական մէկ պահաւ: Ընկերութիւնը նախընտրած է առաջին ծրագիրը եւ մեծ շէնքի մը մը յոր յատակագիծին խրճուիլը խնդրած է, բռնականապէս այն պայմանով որ անոր ծախքերը չանցնին իր արամադրելի գումարին սահմանէն:

Տեղեկագրին մէջ մասնաւոր էջեր բացուած են վարժարանին կրթական վիճակին, Արճեստանոցին, երեկոյեան դպրոցներէն, Ուսուցչական ժողովներու եւ Մանկավարժական դատախառութիւններու մասին, ինչպէս նաեւ իր ցանկերով կազմուած Սանտ Միտթեան վրայ: Տիրուսակուած են ներկայ տարեշրջանին ունեցած տարւաւարտավարներու անունները: Դպրոցասէրք անունացուցած է 4 անուհիներ, բացի իրենց պաշտպաններու միջոցաւ ամուսնացողներէն: Աշակերտներու առողջական վիճակին վրայ կուտայ կարեւոր տեղեկութիւններ, ինչ որ խիստ էական պարագայ մ'է անշուշտ: Նոյր իսկ Բիլիֆի որբուհիներու համար վարժարանի բնդարձակ պարտէզին մէջ կառուցուած նոր շէնք մ'ալ կը յիշէ զո՞րունակութեամբ:

Առանձին գլուխ մը բացուած է սաշտօնեաներու վրայ, ուր կը յիշատակուին ուսուցիչներ իրենց աւանգած դասերու անուններով: Ինք Գատրիարբարանի անմիջական հսկողութեան ներքեւ՝ ամէն վեց ամիս նիւթական մատակարարութեան հաշիւները կը ներկայացնէ Կ. Գորոյ Գաղարական ժողովին, որոնք այս կերպով բնութեւ վաւերացուցած են մինչեւ ներկայ արտոյ վեցերորդ 28'ին:

Անթրի տեղեկագրին մէջ մասնաւոր գլուխ մը բացուած է «մատակարարութիւն», եւայն խորագրով՝ ուր կարեւոր են մանրամասն տեղեկութիւններ արուած են այս մասին:

«Վերջաբան»ին մէջ Ընկերութիւնը իր շնորհակալութիւնները յայտնէ յանուանէ կը յայտնէ թողր անոնց որոնք ունէ կերպով օգտակար եղած են հաստատութեան:

Տեղեկագրին վերջին մասին մէջ վեց էջերէ բաղկացեալ՝ գլուխ մը բացուած է «մատակարարութիւն Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի» վերնագրով, մանրամասն ու բաւականաչափ զոհանքով համարատուութեամբ մը: Անկէ ետք կուգայ «նախարարականութեան» երկր ցանկեր, չորրորդ ցանկ մը «ղաշտանանդի տիրաւորութեան», ուրիշ ցանկ մը «Անկիւր հանգանակութեան», ուրիշ մը «Ատիս Ապապայի հանգանակութեան», վերջին ցանկ մ'ալ «Լայրցիկի հանգանակութեան»:

Այս կարեւոր հրատարակութիւնը բացի յիշատակուածներէ, կը պարունակէ ուրիշ հետաքրքրական գլուխներ եւս՝ որոնց վրայ չենք ծանրանար «Սիոն»ի էջերը չափէ զուրս չգրաւելու համար:

Մարտի

ՄԵՍՐՈՊ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ

ՍԻՈՆԻ այս թիւին եմբողջականին մէջ առիթ ունեցանք կիրարկելու Բարձրագոյն Քննադատութիւն բառերը: Որպէս զի մեր ընթերցողներն յատուկ զգալաւոր մը ունենան այդ երկու բառերուն վրայ, օգտակար կը համարենք տալ հետեւեալ բացատրութիւնները:

Քննադատութիւն կը նշանակէ մըք-նով դասել բան մը, որոշել, գտնել: Եւրոպական բառը (քրիթիք) կուգայ յունարէն լիթնիկն (գտնել, գտնել) բայէն, որմէ նաեւ հայացած կրիթիս (գտնաւոր, քննիչ):

Բայց Քննադատութիւն, Քննադատել՝ սոցորական միտքերու համար. ինչպէս է առհասարակ մեր մէջ, կը նշանակէ խրճիւրդել, աղարկել, բարեւել ունէ անձ կամ գործ, անպատճառ անոր վրայ կամ անոր մէջ սրտապատիր կամ ստոյգ սխալներ մը եւ թերութիւններ մը գտնելու դիտումով:

Մինչ Քննադատութիւնը իր բուն իմաստով կը նշանակէ ունէ անձի, իրի, գործի, եւայլի, լաւ եւ վատ կողմերը միանգամայն գտնել, որոշել եւ յերեւան բերել ողջմիտ դատողութեամբ:

Ասոր համար է որ Տ'Ալամպէր կ'ըսէ. «Եթէ Քննադատութիւնը արդար է եւ յարգալից, պէտք է շնորհակալիք եւ ակնածանք արտայայտել աւոր հանդէպ. եթէ արդար է այդ միայն եւ յարգալից չէ, անոր պէտք է ակնածանք արտայայտել՝ առանց շնորհակալիքի. իսկ եթէ նախատական է այդ անարդար, պէտք է արտայայտել լուրջութիւն եւ մոռացօնք»: Ժ. Ժ. Ռուսօ կարծիքով. «Նոյն ինքն քննադատութիւն բռնածը, որու չուրջ այնքան ազմուկ կ'ըլլայ, ուրիշ բան չէ բայց եթէ ենթադրելու արհեստ մը. շատ մը սուտերու մէջէն ընտրութիւն բնկնու արհեստը»:

Քննադատութեան նպատակն է զբրակնութեան եւ գեղարուեստի վերաբերեալ գործերը գտնել, եւ երեւան հանել աւտոնց արժէքները. որովհետեւ բաւ Տ'Սիլիֆի, Դոյն իսկ ամէնէն լաւ դիրքի մը վրայ իսկ կարելի է շատ լաւ քննադատութիւն մը բնկնլ:

Քննադատութիւնը սակայն մասնա-